

Les Terres de l'Ebre. Un marc d'alternatives.

Jornada Joves Geògrafs. Tortosa, juliol 2002

Ignasi Aldomà

Diríem que els territoris arriben a ser allò que els seus homes es proposen. Però sovint els homes no saben allò que volen o no tenen prou voluntat i confiança per aconseguir-ho.

Sigui com sigui, els territoris es troben enmig de poderoses inèrcies que acostumen a prevaler sense que els seus habitants hi pugin fer gaire cosa.

Mal per mal, potser millor fixar-se uns objectius que casin amb la pròpia idiosincràsia i les pròpies possibilitats. Heus aquí unes línies guia sintètiques per a reconèixer-se geoestratègicament i qüestionar-se.

Lloc de pas o anella en l'eix mediterrani?.

Les planes litorals veuen passar mercaderies i persones; però també poden actuar de receptors i emissors.

La presència de grans intercanviadors (port, aeroport, estació ferroviària, centres intermodals) és una base indispensable per a desenvolupar funcions centrals; però de poc serveix i es fa difícilment justificable sense una dinàmica urbano-industrial específica.

Sinó, el corredor té una única expressió socioeconòmica forta; el turisme de sol i platja sobre el litoral. Un continu interromput pel delta de l'Ebre i el Montsià. Com es construeix la ciutat litoral de sol i platja?.

Amuntegar pedres o construir ciutat?.

Construir un segment de la ciutat mundial?. Construir la ciutat central de la plana (i l'interior)?. Construir simplement una ciutat?.

Implicacions físiques (d'ubicació), implicacions econòmiques; responsabilitats públiques.

En l'extrem sud de Catalunya i en l'extrem nord de València.

El creixement urbà i industrial ha presentat una naturalesa fortament concèntrica, de manera que l'allunyament de Barcelona o de València han fet que les terres de l'Ebre i les veïnes del Maestrat s'afegissin amb retard als canvis socials i econòmics moderns. (Tampoc s'han donat les condicions politicosocials per crear un pol de desenvolupament). Taxa d'activitat baixa, poca activitat femenina, poca mobilitat laboral, rendes familiars baixes són l'expressió de l'allunyament.

L'allunyament ha estat un handicap per a l'establiment industrial forà i la iniciativa autòctona; tenen aquests encara raó de ser?. El polígon de Campredó semblava donar l'esperança a Tortosa d'un "polo de desarrollo", que ha estat de segons fila.

Quina podria ser l'aposta industrial d'aquestes terres; una base autòctona?. D'entrada amb allò que s'ha de comptar és amb l'autòcton, que és més difícil d'acompanyar; sector del moble, agroindústria, diverses poc destacades.

Hi ha algun paper a jugar en la moderna societat dels serveis?. La qüestió seria, potser, hi ha algun equipament especialitzat important a acollir en l'àmbit de la Catalunya metròpoli o en l'àmbit estatal?. Agències, serveis de l'energia?.

L'Ebre pot ser encara un eix?

La posició en el corredor mediterrani ha estat activa, Tortosa ha funcionat, quan un altre eix, l'interior, el de l'Ebre, ha estat actiu. Els embassaments de Ribarroja i Mequinensa s'han carregat definitivament el riu com a mitjà?. Una bona carretera pot fer més pròxims els 210 km que separen Tortosa de Saragossa (entremig és el desert) (en línia recta són 150 km).

El riu ha estat al seu pas font de riquesa; la riquesa agrícola de les terrasses al·luvials; els centres d'aprofitament energètic de l'aigua; els diversos aprofitaments industrials de l'aigua. Quines oportunitats d'aprofitament local (i sense risc) s'obren actualment per a l'aigua?. Quins projectes industrials (agroindustrials), turístics, de serveis (mediambientals)?

L'aigua de l'Ebre és un bé únicament subjecte a una explotació externa i allunyada?. A canvi de què han de fer-se aquestes explotacions externes?. Una anàlisi cost- benefici que no solament tingui en compte els aspectes ambientals?.

Rerapaís

Les Terres de l'Ebre un primer fragment del país valencià (costa- regadiu- ciutats, interior- secans- despoblament).

Les potents serralades prelitorals (Cardó, Boix) i la part final del sistema ibèric (els Ports, Vallibana, Turmell) separen l'interior de les planes costaneres i l'han aïllat històricament dels principals corrents humans. Si a això si afegeixen els rigors climàtics típics de la continentalitat i uns relleus força abruptes, es comprèn que la densitat humana i d'activitat de l'interior sigui baixa i que tampoc hi apareguin centres destacats.

També hi ha la part més interior de la plana costanera (Mas de Barberans, la Sènia, Canet lo Roig, Salzedella) mal connectada i amb trets de rerapaís.

L'interior només pot comptar amb els propis recursos i per a què donen aquests?. A l'interior es fa difícil o innecessari pensar en grans operacions (no hi anirà cap gran indústria o equipament) ?.

Sobre què recolzar la pròpia activitat productiva?. Regadius de suport i productes mediterranis de qualitat. Els espais naturals com a recurs econòmic.

Com s'estructura i consoliden els nuclis interiors?. Calen centres que aglutinin i acullin serveis, sinó acabaran tots a la costa; però la concentració no es pot fer en perjudici dels serveis i equipaments dels pobles petits. El temps juga en contra; els pobles petits perden serveis, activitats i atractiu per viure-hi.

Millorar els eixos costa interior?.

Mantenir la sociabilitat local com a condició indispensable per obtenir els guanys de la societat dels serveis.